

EÖTVÖS LÓRÁND

1848. július 27-én született Budán Eötvös Lóránd kísérleti fizikus, jogász és kultúrpolitikus, az Eötvös-féle torziós inga megalkotója.

Édesapja, Báró Eötvös József író, politikus a reformmozgalom nagy alakja volt. Fia a piaristákhoz járt gimnáziumba, majd a Pesti Egyetem Jog- és Államtudományi Karán kezdte meg felsőfokú tanulmányait. Természettudományos érdeklődése miatt azonban 1867-től iskolai képzését Heidelbergben folytatta, ahol fizikát, matematikát és kémiát tanult. 1971-ben apja halálos ágya mellett megfogadta, hogy a politikától távol marad és a természettudományos pályát választja. Még ebben az évben tanársegéd lett a Pesti Egyetem Elméleti Fizika Tanszékén, 1872-től pedig rendes tanári állást kapott. 1878-tól **Jedlik Ányos** nyugdíjba vonulása után vette át a Fizikai Intézet igazgatói posztját. 1889-ben a Magyar Tudományos Akadémia elnökévé választották.

Elméleti fizikai kutatásai sok területre kiterjedtek, többek között a kapilláris jelenségekkel, a mágnesesességgel és a gravitációval is foglalkozott. Tudta, hogy az igazi jó pedagógus a kísérletező tanár, ezért az elméleti munka mellett sok időt töltött el a tézisei gyakorlati alkalmazásával is.

A kapilláris erők határozzák meg a pohárba töltött víz felületének alakját. A felületi feszültség definiálására dolgozta ki az ún. reflexiós vizsgálati eljárását. Az eredmény az Eötvös-féle törvény, mely kimondja, hogy valamennyi normális folyadék molekuláris felületi energiája $1\text{ }^{\circ}\text{C}$ hőmérsékletváltozásra ugyanannyit változik.

Csaknem négy évtizeden keresztül egészen haláláig foglalkozott a gravitáció és a földmágnesesesség vizsgálatával. A gravitáció érzékeltesére az angol fizikus és kémikus, Henry Cavendish által fejlesztett torziós mérleg módosított változatát, a jóval érzékenyebb Eötvös-féle torziós ingát vagy variométert használta. Ingájával a nehézségi erő különböző irányokban történő változását mérte. A nehézségi erő ilyen mértékű változásai a föld alatt lévő sűrűbb tömbök létéről adnak visszajelzést, így használják geológiai kutatásokra, földgáz és kőolaj lelőhelyek feltárására. Az 1900-as Párizsi Világkiállításon bemutatott és díjat nyert egyszerű nehézségi variométer 1898-ban készült el Süss Nándor finommechanikai műhelyében.

1915-ben speciális érzékenységgű mérleget szerkesztett az Eötvös-jelenség kimutatására. Bebizonyította, hogy a Földön mozgó testek súlya a mozgás irányától és sebességétől függően megváltozik.

A transzlatométer a gravitációs inga mágneses változata. A csavarási ingát Eötvös a földi mágneses erő térbeli változásának mérésére is felhasználta, segítségével információt kaphatunk a mélyben lévő mágneses anyagok helyzetéről.

1894-ben hét hónapon keresztül vallás- és közoktatásügyi miniszter volt. 1895-ben a hazai tudományos élet fejlesztése érdekében létrehozta az Eötvös Kollégiumot.

A szellemi, alkotói lét mellett törekedett teljes értékű életet élni, naponta lovagolt, szenvedélyes hegymászó és amatőr fotós volt.

Eötvös Lóránd 1919. április 8-án hunyt el Budapesten, utolsó kéziratát halála előtt pár nappal küldte el a nyomdába.

Források:

<http://www.feltalaloink.hu/kozos/html/eotvos.htm>

<http://tudosnaptar.kfki.hu/historia/egyen.php?namenev=eotvos>

<http://www.szttnh.gov.hu/hu/magyar-feltalalok-es-talalmanyai/eotvos-lorand>

